

Hoofdstuk 2 Beleidsvoorschriften Het Plein Zutphen/Lochem

Recht op bijstand

Recht op bijstand heeft de inwoner die aan de voorwaarden uit de Participatiewet voldoet. De belangrijkste voorwaarden zijn:

- a. Inwoner heeft onvoldoende financiële middelen
- b. Inwoner heeft woonplaats in Zutphen of Lochem

Onvoldoende financiële middelen

Een inwoner kan pas in aanmerking komen voor bijstand, als het inkomen en het vermogen lager zijn dan de normen uit de Participatiewet. Wat de Participatiewet onder 'inkomen' en 'vermogen' verstaat, wordt uitgelegd in hoofdstuk 4 'Inkomen en vermogen'. In hoofdstuk 3 'Bijstandsnormen' wordt uitgelegd wat de bijstandsnormen zijn. Ook wordt daarin uitgelegd hoe hoog de bijstand is als het inkomen of vermogen te laag is.

Woonplaats in Zutphen of Lochem

Iemand die te weinig financiële middelen heeft kan bijstand aanvragen bij de gemeente waar hij woont. Hoe de woonplaats wordt bepaald, is beschreven in hoofdstuk 3 'Bijstandsnormen'

Andere voorwaarden

In dit hoofdstuk wordt beschreven welke voorwaarden er nog meer zijn, voordat recht op bijstand bestaat. De Participatiewet geeft een opsomming van alle situaties, waarbij *geen recht* op bijstand bestaat. Deze situaties worden 'uitsluitingsgronden' genoemd. De opsomming van uitsluitingsgronden wordt hier besproken en toegelicht. Deze opsomming is limitatief. Dat betekent: er zijn geen andere uitsluitingsgronden. Er is een onderscheid tussen algemene en bijzondere bijstand. Soms wordt het recht op algemene bijstand uitgesloten, maar bestaat recht op bijzondere bijstand.

Inhoudsopgave

2.1 Verblijf in Nederland.....	2
2.2 Niet gedetineerd.....	2
2.3 Geen werkstaking of uitsluiting	2
2.4 Meerderjarig	3
2.5 Schulden.....	3
2.6 Bijstand voor 18 t/m 20 -jarigen in een inrichting.....	3
2.7 Recht op een voorliggende voorziening	3
2.8 Vreemdelingen zonder geldige verblijfstitel.....	4
2.9 Onbetaald verlof.....	4
2.10 Studerenden jonger dan 27 jaar	4
2.11 Jongeren tot 27 jaar die verplichtingen niet na willen komen	4
2.12 Uitzondering: zeer dringende redenen.....	4

2.1 Verblijf in Nederland

Eerste voorwaarde voor bijstand is dat de klant feitelijk verblijft in Nederland. Er bestaat geen recht, zodra de klant zich in het buitenland bevindt. Daarop bestaat één uitzondering: voor de duur van maximaal vier weken per kalenderjaar mag de klant in het buitenland zijn.

'Nederland' betekent binnen de Participatiewet het grondgebied in Europa. Een verblijf op de BES-eilanden (Bonaire, Sint Eustasius en Saba) en op Curaçao, Sint Maarten en Aruba geldt dus als een verblijf *buiten* Nederland.

2.2 Niet gedetineerd

Iemand die 'rechtens zijn vrijheid is ontnomen' (detentie) heeft geen recht op bijstand. Dat geldt voor elke vorm van vrijheidsontneming met een wettelijke basis, dus niet alleen verblijf in een gevangenis of huis van bewaring. Het gaat dan bijvoorbeeld om:

- verblijf in een politiecel, arrestantenlokaal, enz;
- voorarrest;
- verblijf in een open of gesloten inrichting;
- weekendverlof (tijdens detentie);
- buitengewoon verlof, meestal 1 dag (bijvoorbeeld een begrafenis);
- "ter beschikking gesteld" zijn (TBS).

Tijdens de detentie is er geen recht op bijstand, ook al duurt dat maar een dag. De dag van opname en de dag van terugkeer tellen mee als dagen waarop iemand gedetineerd is. Iemand die zich onttrekt aan detentie heeft ook geen recht op bijstand. Onder 'onttrekken' wordt verstaan:

- Niet melden na een oproep bij de inrichting voor het uitzitten van de straf;
- ontsnappen uit detentie;
- niet terugkeren van verlof tijdens detentie.

Het Ministerie van Justitie voorziet tijdens detentie in de noodzakelijke kosten van het bestaan. Voor sommige groepen gedetineerden is soms wel bijstand mogelijk. Dit geldt bijvoorbeeld voor gedetineerden met elektronische detentie (ED), elektronisch toezicht (ET), een penitentiair plan (PP), alternatief gestraften, TBS-ers met proefverlof enz. Het gaat dan om gedetineerde waarvoor Justitie niet in de noodzakelijke kosten voorziet (soms voor een deel, soms in het geheel niet).

Let op: iemand in detentie kan soms bijzondere bijstand krijgen voor het doorbetalen van de woonlasten tijdens detentie. Dit is niet standaard: er moet sprake zijn van zeer dringende redenen, na een individuele afweging. In principe moet de gedetineerde zelf maatregelen nemen voor doorbetaling van de woonlasten.

2.3 Geen werkstaking of uitsluiting

Tijdens werkstaking of uitsluiting van werk heeft iemand geen recht op algemene bijstand. Dit staat los van het recht op bijzondere bijstand. Hiervoor is gekozen om te voorkomen dat de overheid invloed heeft op een arbeidsconflict.

Er gelden enkele uitzonderingen:

- iemand werkt, en heeft daarom geen recht op algemene bijstand. Hij ontvangt alleen bijzondere bijstand. Vervolgens wordt hij uitgesloten van werk, of gaat staken. De bijzondere bijstand kan dan gewoon voortgezet worden.
- een klant heeft een deeltijdbaan met aanvullende (algemene) bijstand. Bij staking of uitsluiting van werk kan de aanvullende bijstand voortgezet worden, maar niet worden verhoogd.

2.4 Meerderjarig

Bijstand is er voor meerderjarige inwoners. Een persoon jonger dan 18 jaar heeft dus geen recht op bijstand. Ook niet als de jongere zelfstandig woont. Dat geldt voor algemene en bijzondere bijstand. De ouders zijn onderhoudsplichtig.

Er gelden enkele uitzonderingen:

- minderjarige weglopers (tot en met 17 jaar). In een acute noodsituatie kun je toch bijstand verlenen;
- kinderen van tienermoeders;
- kinderen van gedetineerde ouders.

Per geval moet worden beoordeeld of de situatie met zich meebrengt dat bijstand noodzakelijk is.

2.5 Schulden

Het Plein kan geen bijstand verstrekken om schulden af te lossen. De wetgever gaat ervan uit, dat iedere Nederlander een toereikend inkomen kan verwerven, waarbij de Participatiewet als sluitstuk geldt. Iets anders is, dat bij schulden wel schuldhelpverlening in beeld kan komen. Het Plein verleent ook hulp bij schulden, door het team schuldhelpverlening.

Het beleid van Het Plein over schuldhelpverlening staat beschreven in hoofdstuk 10 'Schulddienstverlening'.

2.6 Bijstand voor 18 t/m 20 -jarigen in een inrichting

Voor 18- tot en met 20-jarigen die opgenomen zijn in een inrichting, bestaat geen recht op *algemene* bijstand. Voor kosten die de jongere maakt moet hij een beroep doen op de ouders, want zij zijn onderhoudsplichtig. Is een beroep op de ouders niet mogelijk dan kan Het Plein in uitzonderlijke gevallen bijzondere bijstand verstrekken. De bijstand die wordt verstrekt, moet afgestemd worden op de omstandigheden. De bijstand mag in ieder geval niet hoger zijn dan de norm voor personen in inrichtingen. Over de norm voor mensen in een inrichting, zie hoofdstuk 3 'Bijstandsnormen'.

2.7 Recht op een voorliggende voorziening

De Participatiewet is het 'vangnet' of 'sluitstuk' van de sociale zekerheid. Dit betekent dat de klant eerst alle mogelijkheden van een (sociale) verzekering of voorziening moet benutten, voordat er sprake kan zijn van bijstand. Dit wordt het *complementaire* (aanvullende) karakter van de wet genoemd. De klant die recht heeft op een toereikende (sociale) verzekering of voorziening (bijvoorbeeld WW, ZW, Wajong, pensioen, enz.) heeft geen recht op bijstand. Wel kan hij recht hebben op *aanvullende* bijstand, als de voorliggende voorziening niet hoog genoeg is.

Als de voorliggende voorziening geen vergoeding geeft voor bepaalde kosten, is soms bijstandsverlening mogelijk. Dan kan bijzondere bijstand in beeld komen. Zie hoofdstuk 9 'Armoedebeleid'.

In schuldsituaties is de schuldhulpverlening te beschouwen als een voorliggende voorziening. In hoofdstuk 10 wordt de schuldhulpverlening beschreven.

2.8 Vreemdelingen zonder geldige verblijfstitel

Een vreemdeling zonder geldige verblijfstitel heeft geen recht op bijstand. De Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) bepaalt, welke verblijfstitel een vreemdeling krijgt. Het hangt van die verblijfstitel af, of er bijstand kan worden verleend. Soms hebben kinderen wel een geldige verblijfstitel, maar de ouders niet. Dan hangt het van de omstandigheden af hoe hoog de bijstand wordt.

Mensen met een andere nationaliteit die uit een ander EU-land afkomstig zijn, hebben soms recht op bijstand. Dat recht is rechtstreeks afgeleid van het EU-verdrag.

Een vreemdeling met een verblijfstitel, die zich voldoende kan identificeren, heeft recht op bijstand, ook als er (nog) geen pasje is. De verblijfsstatus kan eventueel met andere documenten worden aangetoond. Voorwaarde is wel de verificatie van de verblijfsstatus door vergelijking met de code in de Basisregistratie Personen (BRP).

2.9 Onbetaald verlof

Iemand die werkt en onbetaald verlof heeft, heeft geen recht op algemene bijstand. Dit staat los van een eventueel recht op bijzondere bijstand. Dit geldt niet alleen voor de direct betrokken persoon, maar ook voor de partner of echtgenoot. Die heeft dan ook geen recht op algemene bijstand.

Onbetaald verlof is bijvoorbeeld aan de orde bij ouderschapsverlof en langdurend zorgverlof.

2.10 Studerenden jonger dan 27 jaar

Studerenden jonger dan 27 jaar die onderwijs (kunnen) volgen dat door het rijk wordt vergoed, en:

- in verband daarmee aanspraak hebben op studiefinanciering (WSF), of
- in verband daarmee geen aanspraak hebben op studiefinanciering en dit onderwijs niet volgen

zijn uitgesloten van het recht op algemene bijstand.

2.11 Jongeren tot 27 jaar die verplichtingen niet na willen komen

Wie jonger is dan 27 jaar en die uit zijn houding en gedrag ondubbelzinnig laat blijken de verplichtingen, bedoeld in artikel 9, eerste lid, of artikel 55 niet te willen nakomen, heeft geen recht op algemene bijstand.

2.12 Uitzondering: zeer dringende redenen

Op al de bovengenoemde uitsluitingsgronden bestaat één uitzondering: als er sprake is van zeer dringende redenen, kan er toch bijstand worden verleend. Dat is niet snel aan de orde. Er moet dan een acute noodsituatie zijn, die uitsluitend met bijstand te verhelpen is. Als het gaat om vreemdelingen zonder geldige verblijfstitel, dan geldt deze uitzonderingsclausule echter niet.

2.13 Wettelijke basis

De beleidsvoorschriften van dit hoofdstuk zijn gebaseerd op de Participatiewet, meer concreet op de volgende bepalingen:

Thema	Artikelen
Verblijf in buitenland/kosten in buitenland/vakantie in buitenland	11 lid 1 en 13 lid 1 onderdeel e Participatiewet
Niet gedetineerd	13 lid 1 onderdelen a en b en lid 3 Participatiewet
Geen werkstaking of uitsluiting	13 lid 1 onderdeel d Participatiewet
Meerderjarig	13 lid 1 onderdeel f Participatiewet
Schulden	13 lid 1 onderdeel g Participatiewet
18 t/m 20-jarigen in inrichting	13 lid 2 onderdeel a Participatiewet
Voorliggende voorziening	15 Participatiewet
Vreemdelingen	11 lid 2 en 3 Participatiewet
Onbetaald verlof	13 lid 2 onderdeel b Participatiewet
Studerenden jonger dan 27 jaar	13 lid 2 onderdeel c Participatiewet
Zeer dringende redenen	16 Participatiewet